

Tomaji Attila

Április

Április 1.

„Úgy veszem a dolgokat, ahogy jönnek, szabadon, és úgy is fogom följegyezni, a magam módján”, írja Bellow az *Augie March kalandjaiban*, jegyzem is a magam módján, pár napja festeni kezdték Zebegényben a faházat, ahol élünk, és a festő srác – Kányádi Sándor egyik rokona Galambfalváról – ecsettel a kezében azt találta mondani: *egyszer volt jó, de akkor se*.

Április 2.

Ellentétek általútján álldogálunk, aztán megindulunk a kisebb-nagyobb csúcsok felé, tegnap éjjel még az ő verítéke olyan vala, mint a nagy vércseppek, melyek a földre hullanak, ma pedig hatalmas kiáltást sodor felénk a szél, baktatunk vissza a völgybe ezen a koratavaszi napon, amikor megöhlhették hitvány zsoldosok, és megszűnhetett dobogni szíve, és megérik a fényt a gyökerek, és fölúznak a hamuszín egek.

Április 3.

Vittem oltani valakit Szobra, állunk a sorban, mikor megböki vállam egy bot, Németh Péter Mikola költőé, mondja, tegnap éjjel hallgatta a Kossuthon a *Felfedező nyelvről, irodalomról, zenéről: Nagypéntek* c. adást, amelyben Házi Hunor Szentmártoni Szabó Gézával és velem beszélgett, már idézzük is az elhangzott Ady- és Szabó Lőrinc-verseket, aztán körülnézek, körülöttünk öregek szúrásra, megmaradásra várva, elhallgatok és lehajtom a fejem.

Április 4.

Becsapódik Vass Tibor Légyott-felkérése a Spanyolnáthára *Bartók plusz Pilinszky plusz én* címmel, épp jókor, vállalom is, örömmel kényszerítve magam, mert két hét előtt adtam le Könyvhétre megjelenő könyvem kéziratát a Fekete Sas Kiadónak, és azóta nem írtam egy sort se, ismerem ezt az alig megszokható rémületet, hogy ma még írsz, de az is lehet, soha többé, ilyenkor úgy gondolok a versre, mint egy valaha szeretett lányra, akiről nem tudom, hol él, és már mást ölel.

Április 5.

Megyünk Kristóf fiammal Vácra meglocsolni nagymamát, Daniellával könyökölnék az ablakpárkányon, jó két méter magasban, állunk alattuk az utcán, szavalunk, és összekeverednek bennem a locsolóvers (*Kerek erdőn jártam, / Piros tojást láttam, / Bárány húzta rengő kocsin, / Mindjárt ide szálltam.*) és egy másik történet sorai (*Hidd el, te is fehérnek látszol innen: / A bánat issza vérünk... Áldjon Isten!*).

Április 6.

Túlságosan sokáig hittem, hogy anyanyelvem életen át változó és gyarapodó birtoklásában képes lehetek megnevezni és újra teremteni a változó és gyarapodó világ dolgait, s ezáltal korlátozni és uralni is tudom, de ma már belátom, ez lehetetlen, hiszen a teremtés isteni nyelven írt szöveg, ezért be kell érnem azzal, hogy törekvésem termékeny tévedés volt.

Április 7.

Már két éve nem láttam a tenger romlatlan arcvonásait, sziklákat, öblöket, a felhőkkel együtt futó árnyékokat, kezdem elfelejteni az illatát, hangját, a vörös verőfényt a hullámok tetején, a szél folyamatos jelenlétét, a só csillanásait a bőrömön, azt a nyugalmat, amit az erdőt járva soha nem éreztem, mégis hálás vagyok a Börzsönynek, hogy szenttelenül, de barátságosan rést nyitott a számomra, amin habozás nélkül belétem.

Április 8.

Olvasgatom az Odüsszeiát, megüti szememet az a rész, mikor Alkinoosz asztalánál Démodokosz – *kit a Múza kegyelt, s akinek jót s rosszat is osztott: / mert elvette szemét, de adott neki mézizű dallást* – O. hőstetteiről énekel, közben halljuk, ahogy hősünk *zokogott, betakarva fejét köpenyével,* talán a „dallás”, a verssorok és énekhang szépsége miatt, aztán azt gondolom: inkább saját életét siratja, ami már nem az övé, hanem örökre a miénk.

Április 9.

Kinőni a gyerekkorból, látni, ahogy elváltozik a test, az arc, a tekintet, kijárni az iskolákat, olvasni, egyre csak olvasni, aztán idomulni másokhoz, ismerkedni a gyerekeimmel, a betegségekkel, megtanulni a pénz jelentéktelenségét és fontosságát, barátkozni az itallal, a nagy tájakkal, tengerekkel, az erdővel, ülni éveken át az éjszakai íróasztalnál, nem sorolom, hogy férhetne egy mondatba az élet, aztán öregedni, szembe nézni mindazzal, amit a szív cipel, és megpróbálni túlélni ezt: mindig a szerelem segített ki a bajból, mikor odadoztam az éhes árnyak elé, és amíg felzabálták, messze futott a gyáva én.

Április 10.

Gyönyörű szombat, Kristóf fiam születését ünnepeljük, épp dél van, mikor Sággy Balázs betoppan, leül, már kezdődik is a *Poétikon*, *Az év versei 2021-es* antológiájáról szóló beszélgetés Zsille Gáborral, hallgatjuk Báthori Csaba, Bék Timur, Géczy János, Szálinger Balázs és Tomaji Attila verseit az antológiából, és mire véget ér, megisszuk a Tolnay pincészet 2020-as fanyar Zöldvel-telinijét.

Április 11.

Az elmúlt éjszakákon elfogytak kiültetett virágjaink, szirmos fejük mind oldalra billent, száruk megtöretett, színük elveszett, 10-12 éves majomfáim összeomoltak, zengő ligetünk kietlenné vált, csupa friss halott a költészet születésnapján.

Április 12.

Jóvátehetetlen, hogy mivel nem szöktem meg időben otthonról, életem végéig menekülnöm kell apám brutális szigorának és anyám önfeladó, gyerekeit megvédeni nem tudó tehetetlenségének felettem lengő lassú ingája elől.

Április 13.

Szeretem a sorozatokat: Szív Ernő *Árvaságait*, Gyórfy Ákos *Mindennapi metafizika* és *Zúgó* szériáját és az András László-Babiczy Tibor szerzőpáros görög verseinek új és újabb darabjait izgatottan várom, keresem.

Április 14.

Úgy dolgozom a mondatokon, mint pók a hálóján, de mire javítanék, elmozdul a világ, én is más leszek, ezért minden módosítás csak épphogy vagy annyira se az előző folytatása, inkább folyamatos újrakezdés, s hogy ebből kitörjek, kijelölök egy fix szót, a háló szívét, nem engedem elmozdulni, csak így nyílik esély arra, hogy a vers mégis elkészüljön.

Április 15.

Megérkezett új könyvem borítóterve, a Baktay Ervin és Amrita Sher Gil által is lakott zebegényi Szepessy-villa lakója, Csilléry Orsolya festő-illusztráló készítette puha művészcseruzával, sokszáz vonalat húzott a versek kedvéért, kopár hegyek víztükörbe omló képe fut végig a teljes borítón, egy szépséges belső táj, ami olvasható, és mintha azt is mondaná, amit Amrita írt egyszer: *Delhi és London között Zebegény a világ közepe.*

Április 16.

Ma hajnalban megállt a Körhinta –, Rozi kutyámmal járom a zebegényi partot egész délelőtt, nézem szemközt a pilismaróti elpusztított fákat, a fák elmenekült lakóira gondolok, aztán egy kilométerre se jutva ugyanez a látvány fogad, kivágott fák ezen a partszakaszon is, és most már az emberre gondolok: *eritis sicut Deus, scientes bonum et malum.*

Április 17.

Reggel megnéztem két korai Janisch Attila-filmet, a *Zizit* és a *Hosszú alkonyt*, agresszív fekete-fehér szépség mindkettő, aztán órákig a parton, rágódva Lowry *Vulkán alattjának* egy mondatán: *Azt hallottam, forog a Föld, most megállok itt, és megvárom, míg ideér a házam, ha lesz időm, kikeresem, hogy pontosan idéztem-e.*

Április 18.

Sára lányom születése után Bella István javasolta, hogy írjak gyerekverseket, nem tudtam, szégyelltem magam miatta, de azóta is azt gondolom, hogy a szerelemről hatalmas versek születtek minden időben, de a gyerekeinkhez vagy a hazához fűző sokkal bonyolultabb és mélyebb szenvedélyről nehezebb beszélni, alig is lehet.

Április 19.

Már 20 éve élek Zebegényben, 20 éve koptatom a Kálvária-dombra vivő ösvényt, fölfelé jobb kéz felől, lefelé bal kéz felől a stációk sora, és két világ, a tegnapi és a mai élet között lebegve sokszor eszembe jut, ennél rövidebb lehetett az út Trója és Ithaka között.

Április 20.

Rozit átvisszük Nagymarosra megfürdetni, kifésültetni belőle a tél halott szórhalját, hosszúra nőtt körmeit az idegvégződéséig visszavágni, a nő, aki mindezt elvégzi, megkérdi, lefotózhatja-e, felteheti-e a honlapjára a képét – ő, adatvédelem, személyiségi jogok, GDPR –, aztán mikor eljövünk tőle, felettünk az ég nagyot villámlik: tökéletes szó, *villámlik*, alany és állítmány egyszerre, keletkezik és vége van ugyanabban a pillanatban.

Április 21.

Szeretem a feleségemet.

Április 22.

Bár azt ígértem Nagygyéci Jóskának, hogy nem módosítok az *egymondatokon*, nincs kozmetika, változtatás, visszamenőleges módosítgatás, de ez nem megy, újra és újra belenyúlok a szövegbe, már minden eddigi mondatom javított változat, viszont a tegnapi bejegyzésen nincs módosítani való, az úgy jó és igaz, ahogy van.

Április 23.

Rendeltem egy karton bort, hív a futár, hogy itt van az utcában, megyek le érte, fizetek, indulok vissza, de jön ő is mellettem, *valami dolgunk van még*, kérdem, *nincs*, mondja, *csak 8 éve nem jártam Zebegényben, felmegyek a temetőbe, hogy megnézzem a szüleim sírját.*

Április 24.

Coetzee egyik tanulmányában olvasom az összes jelentős európai nyelven kiadott Márairól, hogy *a regényformával kapcsolatos felfogása ódivatú, és mivel a műfajban rejlő lehetőségeket csak korlátozott mértékben aknázza ki, a regényírói érdemei csekélyek*, vajon a kortársakról, Thomas Mannról vagy Musilról is hasonló a véleménye, nem tudom, viszont kiderül, hogy nem olvasta *A Garrenek művét*, és bosszant ez a hanyagság.

Április 25.

Jó Rozival az éjszakai Kálvária-dombot járni, eltűnnek az ismert, gyakran feleslegessé vált részletek, amelyek változását nincs kedv s mód figyelemmel követni, elmosódnak, mint emlékezetben az időben közeli dolgok, mondhatnám, mintha álomban járnánk, de nem, egyszerűen arról van szó, hogy hiába nem látszanak, ha én tudok róluk, ezért lehet az is, hogy csak azt veszíthetjük el, ami nem a mienk, és azért, mert nem is volt a mienk, valamint hogy minden más, amihez közünk volt egykor, fényben vagy takarásban, de megvan, amíg élünk és még azután is.

Április 26.

Ülök az esti kertben, nézem a tönkrement, ezért a napokban lebontott teraszunk romjait, megnyit mulattuk ott gyerekekkel, barátokkal az időt, arra gondolok, ez a pillanat jelenünk magmája, az idő közepe, aztán nyugtalanítani kezd, hogy ha az időnek nincs kezdete, se vége, akkor közepe hogyan lehet: azzal nyugtatgatom magam, hogy minden okom megvan a nyugtalanságra.

Április 27.

Mintha a tegnapi bejegyzésemre kaptam volna választ – az evidenciák szép példája –, ahogy olvasgatva Magris *Kisvilágok*. c. útikönyvét, ezt találok: *Ne nyugtalanodjék a ti szívetek, se ne féljen!* (János, 14:27)

Április 28.

Végre meghozta a posta Vodolazkin *Laurosztát*, régen vágytam rá, mindent félretéve olvasni kezdtem, és már 200 oldal után is kitűnik, hogy a nagy 19. századi orosz írók emblemikus, kamaszkoromat meghatározó műveihez hasonló módon hat rám ez a spirálban előre-felfelé őrzőngő idő, a szenvedés- és vezekléstörténet: mesterek és tanítványok nélküli világunkban jó vele merülni valamiféle, ami annyira hiányzott egész életemben.

Április 29.

Magyarországon ma lehet utoljára táviratot feladni, ezért a Magyar Küldeményművészeti Társaság egyik alapító tagjaként megírtam és feladtam utolsó táviratomat – Pilinszky jegyében –, amelyet el is küldtem Hernádkakra: *Újra nyílt az összes terasz, kocsma, / a szájakon széles sörhag ragyog. / „Kimondhatatlan jól van, ami van. / Minden tetőről látni a napot.” // Fényár úszik a házak tűzfalán, / töltsd el téli szívünket, te sima, / vakító s édes, lüktető öröm. / Szülj szívünkbe rendet, anarchia.*

Április 30.

Ulickaja írja egy levelében, hogy mikor meghalt Einstein, és Isten elé járult, kérte, írja le neki a világmindenség egyenletét, Isten leírta, Einstein nézte, csóválta a fejét, és azt mondta, ez hibás, igen, tudom, válaszolta Isten.